

PROF. DR. BOGDAN KRIZMAN
(1913-1994)

Profesor dr. Bogdan Krizman rođen je 1913. godine u Varaždinu. Osnovnu i srednju školu završio je u rodnome gradu, a Pravni fakultet 1937. u Zagrebu. Dvije godine kasnije diplomirao je međunarodno pravo i diplomatsku historiju u diplomatskoj sekciji ugledne pariške Ecole libre des sciences politiques. Doktorat znanosti stekao je 1952. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu, obranivši disertaciju pod naslovom »Diplomacija Dubrovačke republike u XVIII. stoljeću«.

Početak Drugog svjetskog rata zatekao je Bogdana Krizmana u Beogradu, gdje je kraće vrijeme radio kao službenik u Ministarstvu vanjskih poslova. Razdoblje između 1941. i 1945. proveo je dijelom u ustaškom logoru u Lepoglavi, a dijelom u konfinaciji u Grazu. Vrativši se u zemlju, zaposlio se najprije u varaždinskoj banci, no ubrzo je prešao u Ministarstvo vanjskih poslova u Beograd, a potom u jugoslavensko diplomatsko predstavništvo u Beč. Iz Beča vratio se u Zagreb gdje je isprva radio u Komitetu za visoke škole, potom izvjesno vrijeme u hrvatskom Državnom arhivu i u Jadranaskom institutu JAZU (danas HAZU), da bi najposlije prešao na Pravni fakultet gdje je godinama, sve do umirovljenja, djelovao kao profesor na katedri za Opću povijest države i prava.

Kao istaknuti stručnjak na području međunarodnoga prava profesor dr. Bogdan Krizman svojedobno je aktivno sudjelovao u rješavanju mnogih aktualnih međudržavnih pitanja. Između ostaloga bio je član delegacije za pregovore s Austrijom oko restitucije kulturnih dobara i član delegacije koja je s talijanskim povjesničarima radila na tekstu izjave o talijansko-južnoslavenskim odnosima od 1848. do 1920. godine, a bio je i u komisiji za proučavanje dokumenata Međunarodnog suda za ratne zločine u Biblioteci europskog sjedišta Ujedinjenih naroda u Ženevi.

Profesor dr. Bogdan Krizman bio je jedan od inicijatora za osnivanje Instituta za hrvatsku povijest Sveučilišta u Zagrebu (danas Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu). Osobno je sudjelovao u svim akcijama oko njegovog utemeljenja, a nakon što je odlukom Savjeta Sveučilišta u Zagrebu Institut u veljači 1971. bio osnovan, prezeo je odgovornu funkciju predsjednika njegovog Znanstvenog vijeća, koju je obavljao do 1975. godine. Kao predsjednik Znanstvenog vijeća Instituta profesor dr. Bogdan Krizman svojim je idejama, savjetima i poticajima u mnogo čemu pridonio tome da je novoosnovana znanstvena institucija, usprkos tadašnjim brojnim nepovoljnim okolnostima, u razmjerno kratko vrijeme uspjela izrasti u jedno od najvažnijih središta hrvatske povijesne znanosti.

Od početka pedesetih pa sve do kraja osamdesetih godina profesor dr. Bogdan Krizman intenzivno se bavio proučavanjem hrvatske političke povijesti 20. stoljeća odnosno istraživanjem povijesti diplomacije Dubrovačke republike. Rezultate svojih dugogodišnjih istraživanja u svim većim arhivima u Hrvatskoj, zemljama bivše Jugoslavije, Austrije, Češke, Švicarske, Njemačke i Sjedinjenih Američkih Država objelodanio je u ukupno petnaestak knjiga i gotovo stopedeset, uglavnom vrlo opširnih priloga u domaćim i inozemnim časopisima. U historiografsku djelatnost profesora Krizmana treba, međutim, ubrojiti i njegove nastupe na svjetskim kongresima historičara u Stockholmu i Beču, na brojnim domaćim i međunarodnim simpozijima, kao i seminarima za nastavnike povijesti, a valja spomenuti i to da je je s vremena na

vrijeme objavljivao priloge i u novinama, odnosno da je nastupio u većem broju televizijskih emisija s povijesnom tematikom.

Iz bogatog historiografskog opusa profesora Krizmana, o kojemu historiografija tek treba dati cjelovitu ocjenu, teško je izdvojiti one radove za koje se već sada može reći da predstavljaju njegov glavni doprinos poznavanju hrvatske povijesti. No sasvim je sigurno da će se među njima naći djela o diplomaciji Dubrovačke republike (»O dubrovačkoj diplomaciji«, Zagreb, 1951; »Diplomati i konzuli u starom Dubrovniku«, Zagreb, 1957), nekoliko većih radova o Stjepanu Radiću, odnosno Hrvatskoj pučkoj seljačkoj stranci, prilozi o Državi Srba, Hrvata i Slovenaca, odnosno o stvaranju prve jugoslavenske države, golema tetralogija o Anti Paveliću i ustaškom pokretu (»Ante Pavelić i ustaše«, Zagreb, 1978; »Pavelić između Hitlera i Mussolinija«, Zagreb, 1980; »Ustaše i treći Reich«, I-II, Zagreb, 1983; »Pavelić u bjekstvu«, Zagreb, 1986) kao i njegovo posljednje objavljeno djelo, »Hrvatska u prvom svjetskom ratu. Hrvatsko-srpski politički odnosi« (Zagreb, 1989), u kojem je dao prvi iscrpni prikaz rada hrvatskog Sabora tijekom Prvog svjetskog rata odnosno u sudbonosnim trenucima sloma Habsburške Monarhije. Tome svakako valja pribrojiti i nekoliko vrijednih zbirki arhivske građe od kojih ovdje posebno želim istaknuti »Korespondenciju Stjepana Radića« (sv. I, Zagreb, 1971; sv. II, Zagreb, 1973). Tom zbirkom, u kojoj je objelodanio dotada uglavnom nepoznat Radićeva pisma iz razdoblja od 1885. do 1928, Krizman stvorio je nezaobilaznu podlogu za početak sustavnog znanstvenog pristupa jednoj od nesumnjivo najistaknutijih ličnosti hrvatske povijesti dvadesetog stoljeća.

Profesor dr. Bogdan Krizman spadao je u red onih istraživača koji se dosljedno, gotovo bi se moglo reći kruto, pridržavaju načela da izvor za povjesničara predstavlja nepovredivu svetinju, odnosno da sam izvor omogućava spoznaju povijesne zbilje. Drugim riječima, vjerovao je da izvori nisu samo tragovi prošle stvarnosti, nego njezin puni izraz. Zato je u svim svojim radovima prednost uvijek davao iscrpnom iznošenju sadržaja dokumenata, a ne interpretaciji. U tom pogledu njegov metodski pristup uvijek je, a posebno u novije vrijeme, bio u svojevrsnom raskoraku sa shvaćanjem da je smisao znanosti o povijesti ponajprije u tumačenju izvora, a ne u iznošenju njihovog sadržaja. Unatoč tome radovi profesora Krizmana imali su i imat će svoje mjesto u hrvatskoj historiografiji 20. stoljeća kao impresivna zbirka građe o mnogim problemima hrvatske političke i diplomatske povijesti.

Mario Strecha

UDK 949.75

ISSN 0353-295X

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

R A D O V I

27

U SPOMEN
JOSIPU LUČIĆU

UDK 949.75

ISSN 0353-295X

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

R A D O V I

27

Z A G R E B

1994.

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI KOLEGIJ:

Ivo GOLDSTEIN, Dragutin PAVLIČEVIĆ, Mario STRECHA

IZVRŠNI UREDNIK:

Mario STRECHA

PRIPREMA ZA TISAK:

Hrvoje STANČIĆ

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, Krčka ul. 1

Časopis izlazi jednom godišnje.

Izdavanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti i tehnologije.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu fizičku i tehničku kulturu R Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije R Hrvatske pod br. UP-547/2-84-1984.